

ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)

The Leadership in Sangha Administration of Venerable
Phra Dharmapanpilas (Adul Amaro)

พระครูสิทธิวิชิตโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปัญญา)¹

Phrakhrusitthiwachirasophit (PrasitSammāpañño)

Received: March 19, 2019

Revised: March 31, 2019

Accepted: March 31, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำตามทฤษฎีตะวันตกและภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนา 2. ศึกษาภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) และ 3. ศึกษาประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชร เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content analysis Technique)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำ เป็นการที่ผู้นำใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ ซึ่งมีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันเพื่อให้

¹ วัดกัลปพฤกษ์ ตำบลลานดอกไม้ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000; Kalapapruek Temple, Lan Dok Mai, Muang Kampaeng Phet, Kamphaeng Phet, 62000

บรรลุปเป้าหมาย โดยมีศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่สูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้ร่วมกันดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ผู้นำแนวพุทธจะเป็นผู้มีหลักธรรมในการเป็นผู้นำ เช่น หลักในการครองตน ด้วยหลักพรหมวิหาร และครองงานด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตั้งในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาหลักพุทธียาปณิกธรรม

2. พระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) มีการบริหารจัดการโดยเริ่มต้นจากการวางระเบียบ กฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันก่อน เป็นผู้นำในการฟื้นฟูสำนักเรียนบาลีขึ้นในวัด เป็นผู้วางแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา เป็นผู้นำในการจัดตั้งโรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์เป็นแห่งแรก เป็นผู้นำในการจัดตั้งกองทุนมูลนิธิศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาของวัดคูยางและเด็กก่อนเกณฑ์ เป็นผู้เขียนหลักธรรมเตือนใจแก่พุทธศาสนิกชนในโอกาสและวาระต่าง ๆ และเป็นพระมหาเถระนักพัฒนา นักคิด นักออกแบบเสนาสนะภายในวัด จัดหมวดหมู่สังฆาวาส พุทธาวาสอย่างเป็นระบบ

3. ภาวะผู้นำในการประยุกต์ใช้หลักพุทธียาปณิกธรรมของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ พบว่า

3.1 ด้านการปกครอง พระธรรมภาณพิลาสเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดนโยบายในการปกครองที่มีรูปแบบและวิธีการทำงานที่แน่นอนและชัดเจน มีการกระจายอำนาจ การปกครอง การสร้างค่านิยมที่ดี การส่งเสริมท้องถิ่นให้เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสนับสนุนการทำงานที่มีการมีความยุติธรรมในการแก้ไขอิกรณี โดยมุ่งเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพในการทำงาน และก่อให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชร และเป็นที่ยอมรับของผู้ได้บังคับบัญชา

3.2 ด้านศาสนศึกษา พระธรรมภาณพิลาสเป็นผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุและสามเณรได้มีความรู้อย่างแตกฉานเพื่อที่จะได้อบรมสั่งสอนผู้อื่นได้ จึงได้มีการสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งด้านภาคปริยัติธรรม คือ บาลี และนิกกรรมและในระดับอุดมศึกษาและหลักสูตรพัฒนาพระสังฆาธิการ

3.3 ด้านการเผยแผ่ พระธรรมภาณพิลาสได้มีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนซึ่งเน้นการเผยแผ่เชิงรุกและได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เจ้าคณะพระสังฆาธิการ พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองจังหวัดกำแพงเพชรให้มีความสามารถในการสื่อสารและเทคนิควิธีการในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า

3.4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระธรรมภาณพิลาสสนับสนุนการศึกษาสำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไปให้มีโอกาสได้ศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเพื่อคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตอันจะเป็นการช่วยรักษาความมั่นคงของชาติ และยังทำให้พระภิกษุสามเณรมีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถจากที่ได้ศึกษานำมาอบรมสั่งสอนแก่เด็ก เยาวชนและประชาชน

3.5 ด้านการสาธารณูปการ พระธรรมภาณพิลาสมีนโยบายให้คณะสงฆ์การดูแลรักษาและพัฒนาศาสนสมบัติ รวมถึงอนุรักษ์โบราณสถานและจัดทำแผนพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบ

3.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระธรรมภาณพิลาสได้ส่งเสริมกิจการสาธารณะประโยชน์ เช่น โครงการวัดช่วยวัด โครงการส่งเงินสมทบทุนมูลนิธิต่าง ๆ รวมทั้งความสำคัญในการอนุรักษ์ศาสนสถานไว้ให้ชนรุ่นหลังด้วย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การบริหารกิจการคณะสงฆ์, พระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the leadership according to Western theories and leadership according to Buddhism 2) study the leadership in the administration of the Sangha of Phra dharmapanpilas (Adul Amaro) 3) study the application of the leadership of Phra dharmapanpilas (Adul Amro) in the administration of Sangha affairs in Kamphaeng Phet Province. This research was a qualitative research by document study and in- depth interview with 15 key informants. The tools used for research were structured interview form. Analyze the data obtained from the interview form by using descriptive content analysis Techniques.

The Research results were as follows:

1. Leadership was who use influence in relationships. Which had to the subordinates in various situations to carry out and direct by using each other's contact process to achieve the goal by having the art or ability of one person that motivate or influence other people to work together until achieving the objectives and goals.

As for leadership according to Buddhism principles, Buddhist leaders will have the Buddhism principle of being a leader, such as the principle of dominance with the four sublime states of mind and occupy the job with vision, have the ability to manage and have good human relations, as research which has been studied in the Dhamma from Sutta (Tutiya-pabpnikkadhamma)

2. Phra Dharmapanpilas (Adul Amaro) was managed by starting from the regulation rules for living together. The first leader restored the Pali Learning Office in the temple. he was a leader in the management of religious education. Be the first leader in setting up a child school, the leader in the establishment of the Education Foundation Fund for primary students of Kuyang Temple and children before the criteria, the author of the main principles of remembrance to Buddhists on various occasions and agenda, and the Maha Thera, developer, thinker, designer, Senana of the temple, categorized the monastery Systematic Buddhas.

3. Leadership in applying the Tutiya-pabpnikkadhamma of Dharma of Phra Dharmapanpilas (Adul Amro) in the administration of the Sangha found that

3.1 Administration ; Phra Dharmapanpilas was a person who had a clear vision in formulating a policy that had certain form and method of work with decentralization, creating good values, strong local , promotion participation in decision making, and supporting the work that has justice in correcting the monk conflicts, by aiming for orderliness, unity, work efficiency , cause unity among the clergy of Kamphaeng Phet Province, and accepted by subordinates

3.2 Religious Studies; Phra Dharmapanpilas (Adul Amro) was a person who promoted and encouraged monks and novices to have a thorough knowledge in order to teach others. Therefore supported the education of the clergy in terms of the Buddhist Scriptures; Pali and Dharma at the higher education level and the Sangha Administrative Development Program.

3.3 Propagation; Phra Dharmapanpilas (Adul Amro) established a Buddhism mission center. Project for teachers to teach morals in schools that

emphasized proactive propagation and inspire the monks of Sangha Administrators. Buddhist monks and novices in Kamphaeng Phet Province have the ability to communicate and techniques for propagating the teachings of the Lord Buddha.

3.4 Religion education; Phra Dharmapanpilas (Adul Amro) supported education for children youth and the general people have the opportunity to study more Buddhism for quality and efficiency in life that will help maintain national security and also make monks and novices have the opportunity to use their knowledge and abilities from education to teach children Youth and people.

3.5 Public facilities ; Phra Dharmapanpilas (Adul Amro) had a policy to supervise the sangha preservation and development of religious property Including conservation of historic sites and creating a systematic development plan.

3.6 Public welfare; Phra Dharmapanpilas (Adul Amro) promoted public affairs such as the temple project to help temples, projects for various foundations Including the importance of preserving religious places for later generations.

Keywords: Leadership, Venerable Sangha Administration, Phra Dharmapanpilas (Adul Amaro)

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าในการบริหารงานขององค์กรหนึ่ง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ หรือดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ผู้นำหน่วยงานหรือผู้นำในองค์กรนั้น ๆ ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะนำพาให้ภารกิจหน้าที่เดินไปบรรลุยังจุดหมายทั้งนี้เพราะผู้นำ (Leader) คือผู้ที่จะต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อภารกิจหน้าที่ที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่การวางวิสัยทัศน์ กำหนดแผนงาน การจัดระบบในองค์กร การสรรหาการพัฒนาบุคลากร การกำกับสั่งการไปจนถึงการติดตามประเมินผล เพื่อให้ทุกภาคส่วนขององค์กรสามารถดำเนินการหรือขับเคลื่อนตามวัตถุประสงค์และบรรลุยังเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพ

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะใช้อิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งแห่งความสำเร็จของการทำหน้าที่ผู้นำ คือ การ

เป็นผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนความต้องการของคนซึ่งความต้องการเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการตัดสินใจ ถ้าเปลี่ยนความต้องการของคนได้ ก็เปลี่ยนตัวของคนนั้นได้ ผู้นำที่ดีจะช่วยให้คนพัฒนาความต้องการของตนทั้งในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้มีความต้องการที่ถูกต้องดีงามและให้หมู่ชนมีการประสานความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะการพัฒนาความต้องการเป็นการพัฒนาความสุขของคน เพราะความสุขเกิดจากการสนองความต้องการ ถ้าหากเปลี่ยนความต้องการได้ ก็เปลี่ยนวิธีการหาความสุขของเขาได้ด้วยเมื่อทำอะไรตรงกับความต้องการ ก็ทำให้เขาสนใจและมีความสุขคนก็จะร่วมมือทำอย่างเป็นไปเองโดยประสานกลมกลืนและเต็มใจจะหาทางทำให้สำเร็จ จึงพร้อมที่จะทำและทำได้ง่าย แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้นำกระทำการที่ผิดความต้องการของคน ทั้งสองฝ่ายก็จะไม่มีความสุขและสิ่งที่ทำก็ยากจะสำเร็จ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554)

“เมื่อฝูงโคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปตรงโคทั้งหมดก็ไปตรงตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปตรงฉันทิใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใดได้รับการสมมติให้เป็นใหญ่หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติไม่เป็นธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็ประพฤติก้าวร้าวเสียหาย แวันแคว้นทั้งหมดก็จะยากเข็ญ หากผู้ปกครองไร้ธรรม

เมื่อฝูงโคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปตรงโคทั้งหมดทั้งฝูงก็ไปตรงตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปตรงฉันทิใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใดได้รับการสมมติให้เป็นใหญ่ หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติชอบธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็พลอยดำเนินตาม ทั้งวันแคว้นก็จะอยู่เป็นสุขหากผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม” (อง.จตุกก. (ไทย) 21/70/115-116)

พุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้นำที่มีต่อความอยู่รอดและสวัสดิภาพ เพื่อให้การพัฒนาองค์กรและการดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลในสังคมมีความยั่งยืนและสันติสุขของสังคมและประเทศชาติ โดยผู้นำที่ดีจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี (หากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมทำให้ผู้นำขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำถือเป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้นำที่ได้รับการยอมรับความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและสังคมทั่ว ๆ ไป ดังนั้นการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปและส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กร

วัดคูยาง พระอารามหลวง ณ ปัจจุบัน ถือเป็นมรดกผลที่มาจากพลังความคิด สติปัญญา ตลอดจนแรงกาย แรงใจและความเสียสละทุ่มเทของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ปัจจุบัน

ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดกำแพงเพชร ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดคูยาง พระอารามหลวง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อดโร) ท่านได้ทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างไปยังโครงการทุกโครงการภายในวัดคูยาง พระอารามหลวงและในจังหวัดกำแพงเพชร จนส่งผลให้ประชาชนและพุทธศาสนิกชนชาวจังหวัดกำแพงเพชร รวมถึงคณะผู้มีจิตศรัทธาต่างประจักษ์ชัดถึงถาวรวัตถุ ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในในอาณาบริเวณวัดคูยาง พระอารามหลวง ทั้งนี้ปัจจุบันภายในวัดคูยาง พระอารามหลวง เป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชรและมีสิ่งกำลังก่อสร้างอยู่ขณะนี้อีกมากมายหลายประการ และเกียรติคุณที่เคยได้รับ พ.ศ. 2534 โล่ และเกียรติบัตรจากศูนย์ส่งเสริมการศึกษาและปฏิบัติธรรมแห่งประเทศไทยพ.ศ.2541รางวัลพระราชทาน “เสาเสมาธรรมจักร” ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขาส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ พ.ศ.2545 โล่เชิดชูเกียรติคุณจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม จังหวัดกำแพงเพชร สาขามนุษยศาสตร์ ด้านศาสนา พ.ศ.2551 โล่ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรมเป็นต้นพ.ศ.2543 “กระบวนการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ” พ.ศ.2557 เป็นต้น

ด้านการปกครองในฐานะเป็นผู้นำสูงสุดของคณะสงฆ์มหานิกายในจังหวัดกำแพงเพชร พระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อดโร) ถือว่าท่านเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะโครงการสนับสนุนส่งเสริมให้พระสังฆาธิการ ผู้ปกครองในจังหวัดตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาสวัดกว่า 544 แห่ง หรือพระภิกษุสามเณรที่สนใจที่จะเล่าเรียนศึกษา ได้เข้าศึกษาเล่าเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.) เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและพัฒนาวิสัยทัศน์ในการบริหารกิจการภายในวัดและอีกส่วนหนึ่งยังเพื่อให้การพัฒนากิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดกำแพงเพชรได้เดินทางไปสู่เป้าหมายในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากจุดเล็ก ๆ ข้างต้นนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญในการนำพาความเป็นปึกแผ่นมาสู่คณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชร ที่ปัจจุบันมีพระภิกษุและสามเณรอยู่ในความปกครองกว่า 4,385 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร, 2557)

ดังนั้นจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ สามารถนำภาวะผู้นำของพระธรรมภาณพิลาสไปประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผู้วิจัยหวังด้วยว่าบุคคลทั่วไป ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ จะได้นำภาวะผู้นำของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อดโร) ไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามทฤษฎีตะวันตก และภาวะผู้นำตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์
3. เพื่อการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในภารกิจหลัก 6 ประการ คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา สงเคราะห์ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะทำการวิจัยครั้งนี้โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมจากคัมภีร์ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ทั้งฉบับภาษาบาลีและภาษาไทย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม ดังนี้ ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม ด้านจักษุมหา ด้านวิสุทธิ ด้านนิสสยสัมปันโน

ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรมคือ จักษุมหา วิสุทธิ นิสสยสัมปันโน และหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) สาธารณะสงเคราะห์ 6) ด้านการสาธารณูปการเพื่อนำมาวิเคราะห์ ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส ทำการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก(In depth Interview) กับพระสังฆาธิการและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 รูป พื้นที่การวิจัยครั้งนี้เฉพาะในจังหวัดกำแพงเพชรและพื้นที่การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชรทั้ง 11 อำเภอ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

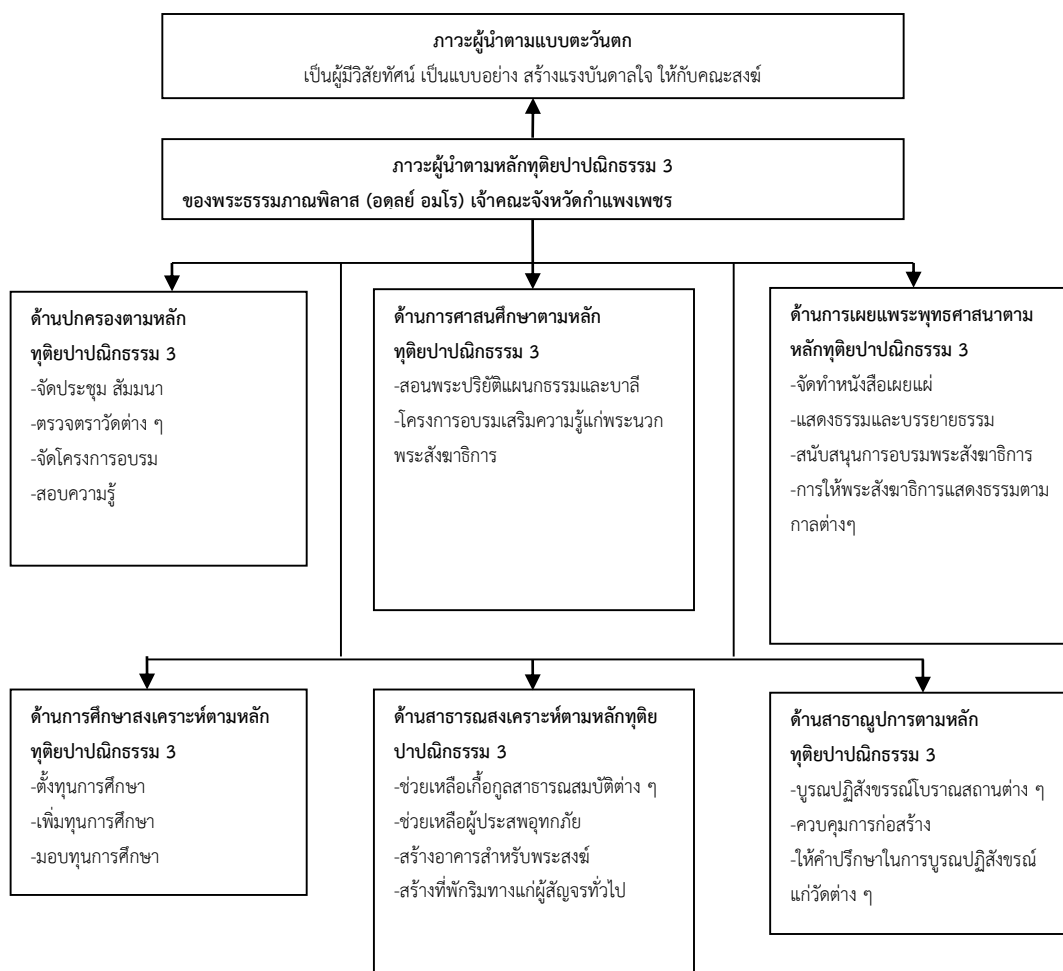
สรุปผลการวิจัย

ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ทั้ง 6 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการปกครอง พระเดชพระคุณ พระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) เป็นผู้นำในการจัดประชุม สัมมนา พระสังฆาธิการการตรวจการคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นมติมหาเถรสมาคม และทำการตรวจตราวัดวาอารามอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังได้จัดโครงการเพื่อยกระดับความรู้ความสามารถของพระสังฆาธิการ ให้มีคุณภาพมากขึ้นโดยการประชุมพระวินยาธิการ โครงการอบรมสอบความรู้พระกรรมวาจาจารย์
2. ด้านการศาสนศึกษา พระเดชพระคุณ พระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) เป็นผู้นำในการสอนปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี สำหรับในการปกครองคณะสงฆ์กำแพงเพชร พระเดชพระคุณสนับสนุนเรียนการสอนปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีทั้งทั้งจังหวัด และได้จัดโครงการการอบรมเสริมความรู้แก่พระนวกะในเขตการปกครองคณะสงฆ์กำแพงเพชร เพื่อให้สามารถเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาได้มากที่สุดในระยะเวลานั้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติสืบไป หลังจากลาสิกขาบทแล้ว
3. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระเดชพระคุณ ตระหนักดีในหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่เสมอ โดยจัดทำหนังสือเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งยังสนับสนุนการอบรมพระสังฆาธิการ ในระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ได้แสดงถึงบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ด้วยการแสดงพระธรรมเทศนาในทุกโอกาสที่จะเอื้ออำนวย
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระเดชพระคุณ ได้ตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และทำการเพิ่มทุนการศึกษาอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังเป็นประธานในการมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย
5. ด้านสาธารณสงเคราะห์ พระเดชพระคุณ พระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) เป็นผู้นำในการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเองซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มิใช่วัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การจัดเป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น รวมถึงให้ประชาชนได้ใช้สอยพื้นที่วัดบางส่วน อันการส่งเสริมอาชีพ นอกจากนี้ยังช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น สร้างอาคารสำหรับพระสงฆ์ หอประชุมชาวกัฏฐาว ที่พัก

ริมทางในเส้นทางหลักของจังหวัด อันเป็นการช่วยเหลือสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ ยังเป็นผู้นำในการช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ภัยในปี พ.ศ. 2554 แก่พระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป

6. ด้านสาธารณูปการ ตั้งแต่พระเดชพระคุณ ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดคูยาง พระอารามหลวง ก็ได้ สาธารณูปการมากมาย อีกทั้งยังตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการก่อสร้าง และสาธารณูปการ เพื่อให้งานด้านสาธารณูปการนั้นเป็นไปตามการวางแผนที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนี้ พระเดชพระคุณยังได้ให้คำปรึกษากับพระสังฆาธิการต่าง ๆ ในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชรอีกด้วย

ภาพที่ 1 รูปแบบภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)

จากการศึกษาวิจัยที่เรื่อง ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ทำให้ทราบถึงภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในภารกิจหลัก 6 ประการ คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์และด้านการสาธารณูปการ สามารถสรุปให้เห็นภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) คือ ตัวชี้วัดในภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในภารกิจหลัก 6 ประการ คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์และด้านการสาธารณูปการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยตามรายด้านทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการปกครอง พระธรรมภาณพิลาส เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ได้มีการกำหนดนโยบายในการปกครองที่มีรูปแบบและวิธีการทำงานที่แน่นอนและชัดเจน คือ การกระจายอำนาจ การปกครอง การสร้างค่านิยมที่ดี การส่งเสริมท้องถิ่นให้เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสนับสนุนการทำงานเป็นทีมที่มีการมีความยุติธรรมในการแก้ไขข้ออิกรณี โดยมุ่งเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพในการทำงาน และก่อให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะสงฆ์ภาค 4 เห็นได้ว่าพระธรรมภาณพิลาส เป็นผู้มีปัญญามองการณ์ไกล สามารถประเมินสถานการณ์ล่วงหน้าทำให้มีการวางแผนเตรียมงานได้เป็นอย่างดีเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา

2. ด้านศาสนศึกษา พระธรรมภาณพิลาสเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ให้ความสำคัญกับการศึกษาว่าเป็นการพัฒนาพระภิกษุและสามเณร ให้มีความรู้อย่างแตกฉาน มีความเชี่ยวชาญเพื่อที่จะได้อบรมสั่งสอนผู้อื่นได้ จึงได้มีการสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งด้านภาคปริยัติธรรม คือ บาลีและนักธรรมและในระดับอุดมศึกษา หลักสูตรพัฒนาพระสังฆาธิการเห็นได้ว่าพระธรรมภาณพิลาสเป็นผู้ที่มีปัญญามองการณ์ไกลมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเห็นความสำคัญของการกำลังคน เพื่อกำเนินกิจกรรมขององค์กรให้อยู่รอด

3. ด้านการเผยแผ่ พระธรรมภาณพิลาส เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในงานด้านการเผยแผ่ คือ การสนับสนุนการเผยแผ่ โดยได้มีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา โครงการครูพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงานและเข้าถึงประชาชนผู้ฟังได้ เน้นการเผยแผ่เชิงรุกและได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เจ้าคณะพระสังฆาธิการ

พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองจังหวัดกำแพงเพชรโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่พระนักเผยแผ่ทั้งหลายและมีความสามารถในการสื่อสาร มีโครงการอบรมพระนักเทศน์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความรู้และเทคนิควิธีการในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า

4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระธรรมภาณพิลาสเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ การสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป ให้มีโอกาสได้ศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมและมีคุณภาพประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตอันจะเป็นการช่วยรักษาความมั่นคงของชาติ และการสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์นี้ ยังทำให้พระภิกษุสามเณร มีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถจากที่ได้ศึกษานำมาอบรมสั่งสอนแก่เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่ว ๆ ไปอีกด้วย โดยผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เป็นต้น อันเป็นการสร้างงานให้แก่พระภิกษุสามเณร ได้มีโอกาสแสดงความรู้และความสามารถ

5. ด้านการสาธารณูปการ พระธรรมภาณพิลาส เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ในด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ การดูแลศาสนสมบัติ และความโปร่งใส ซึ่งท่านได้ให้ความสำคัญของวัดว่าเป็นศูนย์กลางของการ พัฒนาชุมชน จึงต้องมีการดูแลรักษาพัฒนา และอนุรักษ์โบราณสถานไว้พระสังฆาธิการควรจัดทำแผนพัฒนาวัดไว้ และงบประมาณในการก่อสร้าง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ต้องเก็บหลักฐานไว้ให้ตรวจสอบได้

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระธรรมภาณพิลาสเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในด้านการสาธารณสงเคราะห์ คือการส่งเสริมสาธารณประโยชน์ เพื่อสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และประชาชน เช่น โครงการวัดช่วยวัด โครงการส่งเงินสมทบทุนมูลนิธิต่าง ๆ รวมทั้งความสำคัญในการดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัด เพื่ออนุรักษ์ศาสนสถานไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา และความโปร่งใสในการใช้จ่าย สร้างแรงบันดาลใจโดยให้คำแนะนำแก่พระสังฆาธิการในเรื่องการสาธารณูปการต่าง ๆ รวมทั้ง พระธรรมภาณพิลาสได้มอบนโยบายในการพัฒนาวัด และการดูแลศาสนสมบัติให้เรียบร้อย เพื่อเป็นศูนย์กลางพัฒนาชุมชนและเป็นอนุสรณ์สถานแก่ชนรุ่นหลัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อดโร)” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการปกครอง ผู้นำคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรขององค์กรคณะสงฆ์ทุกระดับ เพื่อให้เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ รู้จักการวางแผนและทำงานอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน และเป็นผู้ที่มีความรู้ และมีความสามารถในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้เป็นไปตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้คณะสงฆ์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการศาสนศึกษา ผู้นำคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญในด้านการศึกษา พระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี ของพระภิกษุและสามเณรให้มีความรู้อย่างแตกฉาน เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถอบรมสั่งสอนประชาชนทั่วไปได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการสนับสนุนการศึกษา โดยการส่งพระภิกษุสามเณรเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ เช่น หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิปัสสนาภาวนา เป็นต้น

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ผู้นำคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาทางธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ในทางธรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ได้แก่ การสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โครงการบรรพชาสามเณร การมอบทุนการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนที่ยากจน ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา รวมถึงการถวายทุนเพื่อการศึกษาแด่พระภิกษุสามเณร

4. ด้านการเผยแผ่ ผู้นำคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ควรจัดตั้งศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา สนับสนุนให้มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และจัดอบรมถวายความรู้ให้แก่พระนักเผยแผ่ เพื่อให้มีความรู้และวิธีในการเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการเปิดโอกาส ให้แก่พระภิกษุสามเณรได้แสดงความสามารถของตน เพื่อที่จะได้ทำงานเผยแผ่เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านการสาธารณูปการ ผู้นำคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ควรจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาวัด ศึกษารายละเอียดของงานสาธารณูปการ การบริหารจัดการวัด ด้วยความโปร่งใส การ

บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ให้คำแนะนำในการก่อสร้าง แก่พระสังฆาธิการทั้งหลาย ที่มีความรู้ไม่เพียงพอในการก่อสร้าง เพื่อพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนและ ศูนย์กลางทางการศึกษาและการพัฒนาของชุมชน

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ผู้นำคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ควรมีการกำหนด นโยบายการส่งเสริมสาธารณประโยชน์ เพื่อสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและประชาชน เช่น การตั้ง กองทุนเพื่อช่วยเหลือระหว่างวัดกับวัด บริจาคให้แก่มูลนิธิต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ ผู้นำคณะสงฆ์ควรเป็นผู้นำในการเสียสละ โดยการบริจาคหรือชักชวนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ได้รับความเดือดร้อนโดยไม่ต้องถูกร้องขอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอื่น ๆ ในการบริหาร กิจการ คณะสงฆ์
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับ ความสำเร็จขององค์กร
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับ การ สร้างสันติภาพ

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลธรรม)*. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร. (2557). *การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชร*. กำแพงเพชร: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร.